

CUMHURİYET SENATOSU

TUTANAK DERGİSİ

61 nci Birleşim

25 . 5 . 1972 Perşembe

İÇİNDEKİLER

	<i>Sayfa</i>		<i>Sayfa</i>
I. — GEÇEN TUTANAK ÖZETİ	534	V. — GÖRÜŞÜLEN İŞLER	535
II. — GELEN KAĞITLAR	535	1. — 1632 sayılı Askerî Ceza Kanunu-	
III. — YOKLAMA	535	nun bir maddesinin değiştirilmesi ve bu	
IV. — BAŞKANLIK DİVANININ GE-		kanuna bazı maddeler eklenmesi hakkın-	
NEL KURULA SUNUŞLARI	546	da kanun tasarısının Millet Meclisince ka-	
1. — Cumhuriyet Senatosu Kars Üyesi		bul olunan metai ve Cumhuriyet Senatosu	
Sırrı Atalay'ın, son beş yıl içinde açılan ve		Millî Savunma ve Anayasa ve Adalet ko-	
kullanılan kredilerin ekonomik ve Sosyal		misyonları raporları (Millet Meclisi	
kalkınmadaki katkı ve etkilerine dair Se-		1/533; Cumhuriyet Senatosu 1/78) (S. Sa-	
nato araştırması isteyen önergesi (10/42)	546	yayı : 98)	535:546
2. — Cumhuriyet Senatosu Kars Üyesi		2. — Cumhuriyet Senatosu Manisa Üye-	
Sırrı Atalay'ın, bölgeler arasında artan		si Orhan Süersan'ın, Dilekçe Karma Ko-	
farklılık ve bölgesel plana gitme zorunluğ		misyonu Genel Kurulunun 12 . 11 . 1969	
olup olmadığı hususlarında Senato araştı-		tarihli ve 71 sayılı Haftalık Karar Cetve-	
ması isteyen önergesi (10/43)	546	lindeki 5394 sayılı Kararının Genel Kurul-	
3. — Cumhuriyet Senatosu Malatya		da görüşülmesine dair önergesi ve Dilekçe	
Üyesi Hamdi Özer'in, Demokratik Cumhu-		Karma Komisyonu raporları (Cumhuriyet	
riyet düzenini yok etmek amacını güden-		Senatosu 4/31 - 4/22) (S. Sayısı : 1574'e	
lerin adalete teslimi hususunda Senato		ek)	547
araştırması isteyen önergesi (10/45)	546	3. — Kırklareli eski Milletvekili M. Or-	
4. — Cumhuriyet Senatosu Kayseri		han Türkkhan'ın, Dilekçe Karma Komisyo-	
Üyesi Hüsnü Dikeçliğin, Ankara İmar		nu Genel Kurulunun 12 . 7 . 1967 tarihli	
Limited Şirketine dair Senato araştırması		ve 38 sayılı Haftalık Karar Cetvelindeki	
isteyen önergesi (10/2)	546		

2942 sayılı Kararının Genel Kurulda görüşülmesine dair önergesi ve Dilekçe Karar Komisyonu raporları (Cumhuriyet

Senatosu; 4/80 - 4/23) (S. Sayısı : 1575'e ek)

547

I. — GEÇEN TUTANAK ÖZETİ

Cumhurbaşkanınca Seçilen Üye Ragıp Üner, Parlamento Grubunun Amerika Birleşik Devletlerinde yapmış olduğu inceleme ve edindikleri intibalara dair gündem dışı bir demecde bulundu.

Adana Üyesi Muslihittin Yılmaz Mete'nin, Güney anadolu hasat mevsiminin buğday fiyatlarının ilanı tarihinden evvel gelmesi dolayısıyla çiftçilerin uğradıkları zararlar ve alınması gereken tedbirler konusundaki demecine Ticaret Bakanı Naim Talû cevap verdi.

Başbakan Ferid Melen tarafından teşkil olunan Bakanlar Kuruluna gösterilen zevatın atandıklarına dair Cumhurbaşkanlığı tezkeresi Genel Kurulun bilgisine sunuldu.

Adalet Partisi Grup Başkanlığının, Tevfik Fikret Lisesi hakkındaki Araştırma Komisyonundan çekilen Erzurum Üyesi Osman Alihocagil'in yerine Malatya Üyesi Hamdi Özer'in, aday gösterilmiş olduğuna dair tezkeresi okundu ve ahi geçen üye işari oyla Araştırma Komisyonu üyeliğine seçildi.

Tevfik Fikret Lisesi hakkındaki Araştırma Komisyonu Başkanlığının komisyonun görev süresinin iki ay daha uzatılmasına dair tezkeresi kabul olundu.

Sayın üyelerden bazılarına, Başkanlık tezkeresinde gösterilen sebep ve sürelerle izin verilmesi kabul edildi.

Anayasa Mahkemesine Yasama Meclislerinden seçilecek asıl ve yedek üyelikler için adaylığa başvurma, seçim esas ve usulü hakkında kanun tasarısı, Komisyonun talebi üzerine, geri verildi.

Devlet Memurları Kanunu ile ilgili yetki kanunu tasarısının yapılan görüşmelerden sonra maddeleri kabul olundu ve tümü açık oya sunuldu; oylamanın Birleşim sonunda açıklanan sonucuna göre kabul edildiği ve kanunlaştığı bildirildi.

Türkiye Büyük Millet Meclisi Saymanlığı'nın Aralık 1971 ve Ocak, Şubat 1972 aylarına ait hesapları hakkında Cumhuriyet Senatosu Hesaplarını İnceleme Komisyonu raporu Genel Kurulun bilgisine sunuldu.

Tevfik Fikret Lisesi hakkındaki Araştırma Komisyonuna aday gösterilen Kayseri Üyesi Hüseyin Kalpaklıoğlu, işari oyla Komisyon üyeliğine seçildi.

25 . 5 . 1972 Perşembe günü saat 15,00'te toplanılmak üzere Birleşime saat 18,15'te son verildi.

Başkan	Kâtip
Başkanvekili	Diyarbakır
İskender Cenap Ege	Azmi Erdoğan
Kâtip	
Sivas	
Hüseyin Öztürk	

SORULAR

Yazılı sorular

1. — Cumhuriyet Senatosu Rize Üyesi Mecdî Agun'un, Esenboğa Hava Limanında yapılan aramaya dair yazılı soru önergesi, Ulaştırma Bakanlığına gönderilmiştir. (7/53)

2. — Cumhuriyet Senatosu Rize Üyesi Mecdî Agun'un, Esenboğa Hava Limanında yapılan bir aramaya dair yazılı soru önergesi, İçişleri Bakanlığına gönderilmiştir. (7/54)

II. — GELEN KÂĞITLAR

Teklif

1. — 5434 sayılı T. C. Emekli Sandığı Kanununa 23 . 2 . 1965 gün ve 545 sayılı Kanunun 5 nci maddesiyle eklenen ek maddenin birinci fıkrasının değiştirilmesine ve bu kanuna geçici bir madde eklenmesine dair kanun teklifinin Millet Meclisince kabul olunan metni (Millet Meclisi : 2/176; Cumhuriyet Senatosu : 2/19) (Mali ve İktisadi İşler ve Bütçe ve Plan komisyonlarına) (Müddet : 15'er gün)

Rapor

2. — 1632 sayılı Askerî Ceza Kanununun bir maddesinin değiştirilmesi ve bu kanuna bazı maddeler eklenmesi hakkında kanun tasarısının Millet Meclisince kabul olunan metni ve Cumhuriyet Senatosu Millî Savunma ve Anayasa ve Adalet komisyonları raporları (Millet Meclisi 1/588; Cumhuriyet Senatosu 1/78) (S. Sayısı : 98) (Dağıtma tarihi : 24 . 5 . 1972)

BİRİNCİ OTURUM

Açılma saati : 15,00

BAŞKAN : Başkanvekili İskender Cenap Ege

KÂTİPLER : Azmi Erdoğan (Diyarbakır), Hüseyin Öztürk (Sivas)

BAŞKAN — 61 nci Birleşimi açıyorum.

III. — YOKLAMA

BAŞKAN — Yoklama yapılacak.

(Yoklama yapıldı.)

BAŞKAN — Komisyonunda bulunan arkadaş-

larla birlikte çoğunluğumuz vardır, müzakerelere başlıyoruz.

V. — GÖRÜŞÜLEN İŞLER

1. — 1632 sayılı Askerî Ceza Kanununun bir maddesinin değiştirilmesi ve bu kanuna bazı maddeler eklenmesi hakkında kanun tasarısının Millet Meclisince kabul olunan metni ve Cumhuriyet Senatosu Millî Savunma ve Anayasa ve Adalet komisyonları raporları (Millet Meclisi 1/588; Cumhuriyet Senatosu 1/78) (S. Sayısı : 98) (1)

BAŞKAN — Bir önerge var, okutuyorum.

Yüksek Başkanlığa

Bugünkü gelen kâğıtlar arasında bulunan «1632 sayılı Askerî Ceza Kanununun bir mad-

desinin değiştirilmesi ve bu kanuna bazı maddeler eklenmesi hakkında kanun tasarısı», 1488 sayılı Kanunla Anayasada yapılan değişikliklere istinaden hazırlanmış bir tasarı olup, Anayasanın geçici 17 nci madesi gereğince ve uygulamadaki boşluğu giderici hükümler ihtiva etmesi nedeniyle biran önce kanunlaşması zorunlu bulunduğundan, gündeme alınarak diğer bütün işlere takdimen öncelik ve ivedilikle görüşülmesini arz ve teklif ederim.

Mehmet İzmen

Millî Savunma Bakanı

BAŞKAN — Efendim, önergeyi dinlemiş bulunuyorsunuz. Önergeyi oylarımıza arz ediyorum. Kabul edenler... Etmeyenler... Kabul edilmiştir.

(1) 98 S. Sayılı basmayazı tutanağın sonuna eklidir.

Komisyon ve Hükümet lütfen yerlerini al-sınlar...

Hükümet ve komisyon yerini almıştır.

Raporu okutuyorum efendim.

(Anayasa ve Adalet Komisyonu raporu okundu.)

BAŞKAN — Rapor okunmuştur. Kanun ta-sarısının tümü üzerinde söz isteyen sayın üye?... Yok.

Maddelere geçilmesini oylarınıza arz ediyorum. Kabul edenler... Etmeyenler... Kabul edilmiştir.

1632 sayılı Askerî Ceza Kanununun bir maddesi-nin değiştirilmesi ve bu kanuna bazı maddeler eklenmesi hakkında kanun tasarısı

Madde 1. — 1632 sayılı Askerî Ceza Kanu-nunun 95 nci maddesi aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir :

Madde 95. — 1. Hakkı ve görevi olmadığı halde askerî muamelât, teşkilât, harekât, tesisat veya tertibata müteallik işler hakkında :

- Müzakere veya istişare için asker kişile-ri toplayan,
- Birlikte beyanat veya şikâyette bulun-mak üzere imza toplayan,
- Birlikte beyanat veya şikâyette bulu-nan,
- Her ne suretle olursa olsun gösteri ve-ya tezahüratta bulunan,

Kim olursa olsun altı aydan üç seneye kadar hapsolunur.

2. (a) fıkrasında yazılı toplantıya bilerek katılanlar ile (b) fıkrasında yazılı beyanat ve şikâyetlere imza koyanlar altı aya kadar hapsolunur.

3. Kendisine özel bir mezuniyet verilmedi-ği halde, görevi ve sıfatı icabı muttali olduğu askerî muamelât, teşkilât, harekât, tesisat veya tertibata müteallik işler hakkında beyanat ve-ren, yazı yazan veya sair surette açıklamada bulunanlar her kim olursa olsun, fiili daha ağır bir cezayı gerektirmediği takdirde altı aydan üç seneye kadar hapsolunur.

4. Astlık - üstlük münasebetleri zedeleme-yeye, amir veya komutanlara karşı güven his-sini yok etmeye matuf olarak alenen tahkir veya tezyif edici fiil ve harekette bulunanlar altı aydan üç seneye kadar hapsolunur.

5. Bu maddede yazılı suçların basın yoluyla işlenmesi halinde ceza artırılarak verilir.

6. Bu maddenin 3 ve 4 nci fıkralarında yazılı suçlar hakkındaki soruşturma icrası Millî Savunma Bakanının iznine tabidir.

BAŞKAN — 1 nci madde okunmuştur. Mad-de üzerinde söz isteyen sayın üye?... Yok. Mad-deyi oylarınıza arz ediyorum. Kabul edenler... Etmeyenler... Kabul edilmiştir.

İkinci maddeyi okutuyorum.

Madde 2. — 1632 sayılı Askerî Ceza Kanu-nuna aşağıdaki maddeler eklenmiştir :

BAŞKAN — Madde 2'ye bağlı ek madde 1'i okutuyorum.

Ek madde 1. — Birinci askerî yasak bölge-ler içinde veya nöbet yerlerinde, karakollarda, kışlalarda, karargâhlarda, askerî kurumlarda, yerleşme veya konaklama amacıyla kullanılan bina veya mahaller içinde; askerlere fiilen taar-ruzda bulunanlar, sövenler veyahut askerlik görevlerine ilişkin işleri yapmaya veya yapma-maya zorlamak için şiddet veya tehdide baş-vuranlar Türk Ceza Kanununun bu fiillere iliş-kin 183, 190, 191, 254, 256, 257, 258, 260, 266, 267, 268, 269, 271, 272 ve 273 nci maddeleri uyarınca cezalandırılırlar.

Nöbetçi, devriye, karakol, inzibat, askerî trafik, kolluk veya kurtarma ve yardım görevi yapan askerlere karşı bu görevleri yaptıkları sırada yukarıdaki fıkrada yazılı suçları işleyen-ler aynı kanun maddeleri ile cezalandırılırlar.

Umumî emniyet ve asayiş korumaya ilişkin önelici ve adli zabıta görevlerini ifa ettikleri sırada jandarma subay, astsubay, erbaş ve erle-rine karşı işlenen suçlarda yukarıdaki fıkralar hükümleri uygulanmaz.

BAŞKAN — Madde üzerinde söz isteyen sa-yn üye?... Buyurun Sayın Çağatay.

NAZIF ÇAĞATAY (İzmir) — Sayın Baş-kan, müsaade ederseniz, yerimden arz edeyim.

BAŞKAN — Buyurun efendim.

NAZIF ÇAĞATAY (İzmir) — Sayın Baş-kan, elimizdeki metinde, «Askerlik görevlerine ilişkin işleri yapmamaya zorlamak için şiddet veya tehdide başvuranlar...» deniyor. Halbuki, okunan şekilde «yapmaya veya yapmamaya» deniyor. Askerlik işlerini yapmaya zorlama-nın; aslında suç teşkil etmemesi lâzımdır. As-kerlik işini yapmak suç olur mu efendim?

BAŞKAN — Şimdi, efendim, bizim elimizdeki metinde herhalde bir baskı hatası veya ifade düşüklüğü var.

NAZİF ÇAĞATAY (İzmir) — Bizdeki metin doğru, «yapmaya» kelimesinin ilâvesi manayı tamamen değiştiriyor.

BAŞKAN — Evet, efendim. «...Askerlere fiilen taarruzda bulunanlar, sövenler veya hakaret edenler veyahut askerlik görevlerine ilişkin işleri yapmamaya zorlamak...»

Sayın Komisyon?... Sayın Hükümet?...

ANAYASA VE ADALET KOMİSYONU SÖZCÜSÜ ÖMER UCUZAL (Eskişehir) — «...ilişkin işleri» kelimelerinden sonra «yapmaya» kelimesi vardır Sayın Başkan.

AHMET DEMİR YÜCE (Zonguldak) — Burada «Yapmamaya» fiilen suç teşkil edemez Sayın Başkan. Nihayet, neler olduğu tasrih edilmiş: Birinci askerî yasak bölgeler içinde olacak veya nöbet yerlerinde olacak, karakollarda olacak, kışlalarda, karargâhlarda, askerî kurumlarda, yerleşme veya konaklama amacıyla kullanılan bina veya mahaller içinde gerekli yerlerde askerlere fiilen taarruzda bulunulacak, sövülecek veya hakaret edilecek veyahut askerlik görevlerine ilişkin işleri yapmamaya zorlanacak, o yerlerde esas gaye askerlik işlerini yapmaktır, Sayın Başkan.

BAŞKAN — Sayın Demir, lütfen kürsüye buyurunuz da zabıtlara geçsin.

AHMET DEMİR YÜCE (Zonguldak) — Sayın Başkan, muhterem senatörler;

Madde 2 altına eklenmiş olan ek birinci maddede, elimizdeki metinle sayın Divan Kâtibinin okumuş olduğu metin arasında bir farkın mevcudolduğu görülüyor.

Komisyon, Divan Kâtibinin okumuş olduğu şekildeki metnin doğru metin olduğunu beyan ettiler. Böyle bir metin şayet doğru telâkki edilecek olursa, ek maddede zikredilmiş olan fiillerden askerî görevleri yapmış olmanın dahi bir suç telâkki edilmesi gibi ters istikamette bir düşünce tarzı bize telkin ediliyor demektir.

Ek 1 nei maddede, fiilin hangi mahallerde irtikâbedildiği takdirde suç telâkki edileceği kaydedilmiştir. Bunların hepsi de askerî mevkilerdir. Şayet, bu askerî mevkiler dışında daha birtakım mevkileri de saysak ve orada askerî fiiller yapmaya icbar edildiğini söylemiş ol-

sa, maddenin doğru olması düşünülebilirdi. Burada sayılan hususu tekrar okuyorum:

«Birinci askerî yasak bölgeler içinde veya nöbet yerlerinde, karakollarda, kışlalarda, karargâhlarda, askerî kurumlarda, yerleşme veya konaklama amacıyla kullanılan bina veya mahaller içinde...» yine askerî gayelerde kullanılmak üzere bu yerlerde «...askerlere fiilen taarruzda bulunanlar, sövenler veya hakaret edenler veyahut askerlik görevlerine ilişkin işleri yapmamaya zorlamak için şiddet ve tehditde başvuranlar...»

Divan Kâtibi, «yapmaya veya yapmamaya» diye okudu. Şimdi, bu saymış olduğumuz askerî mevkilerde bir kişinin askerlik görevine ilişkin işleri yapması asıldır. Bunu yapmazsa zaten suç işlemiş olur. Bu şahsın bu nevi görevleri yapmasına mani olmak suçtur.

Binaenaleyh, burada bir sehiv vardır; maddenin yazılış tarzı da askerî mahalleri tasrih ettiğine göre, sehiv barizdir. Binaenaleyh, bunun düzeltilmesini ve maddenin komisyon tarafından geri alınarak, bir daha tetkike tabi tutulmasını arz ve teklif ediyorum.

Saygılarımla.

BAŞKAN — Teşekkür ederiz, Sayın Demir. Komisyon sözcüsü Sayın Ucuza, buyurun.

ANAYASA VE ADALET KOMİSYONU SÖZCÜSÜ ÖMER UCUZAL (Eskişehir) — Sayın Başkan, değerli arkadaşlarım;

İkinci maddeye eklenen ek madde 1, ilk okunuşta hakikaten arkadaşlarımızın beyan buydukları gibi bir sehiv olduğu kanaati vermektedir; ama madde metninde tespit edilen yerlerde görev yapan askerî kişilerin zaten yapması gereken vazifeleri vardır. Düşünün, bir yerde nöbet tutan bir erin nöbet tutması o yerde yapması gereken bir vazifedir; fakat bu nöbetçinin bu yerde değil de bir başka yerde nöbet tutmaya zorlanması yapması gereken işi yaptırmamak olur.

Bir nöbetçinin elindeki silâhı hangi hallerde kullanacağı kendisine verilen talimatla bildirilmiştir; fakat, dışarıdan gelen bir şahsın silâh kullanmaması gereken bir yerde silâh kullanmaya zorlanması gibi hallerde bu metinde «yapması veya...» kelimeleri ilâve edildiği takdirde, maddenin normal çalışma imkânını temin etmektedir. Nitekim, Millet Meclisinin metninde

de, Hükümetten gelen tasarının metninde de aynen, «Yapmaya veya yapmamaya» kelimeleri vardır. Hakikaten, arkadaşlarımız, ilk anda, yapılması lâzımgelen işi yaptırmaya zorlama mıdır, bir suç işleme midir gibi görüyorlarsa da, aslında yapması lâzımgelen işi yapmamaya teşvik etmek gibi bir halin hudûsunda yine bir suçun işlendiği görülmektedir.

Bu sebeple maddeye aynen bu kelimelerin ilâvesi gerekmektedir.

Saygılar sunarım.

BAŞKAN — Teşekkür ederiz, Sayın Ucu-
zal.

Muhterem arkadaşlarım; şimdi, burada bir nokta var. O da şu: Hem Hükümet tasarısında, hem Millet Meclisinin metninde bizde eksik çıkan «Yapmaya veya» kelimeleri vardır. Şimdi, buradan kastedilen askerlere fiilen taarruzda bulunanlar, yani hiyerarşik olarak, direkt olarak, üst olarak emir verme yetkisinde, komutasında olan insanlar değil; bunların dışında anarşik, maksatlı, kötü niyetli ve vazifeyi suiistimale iten bir anlayışla vazifesini yaptırmaya niyet edenlerin kastedildiği anlaşılmaktadır. «Yapmaya.» Elinde silâh vardır, kullanacaktır; fakat, bunu vazife icabı kullanmak ile, kasten kullandırmak, vazifesini yaptırıyormuş esasına kullandırmak gibi bir anlama kaçmaması için «yapmaya veya yapmamaya» şeklinde konulduğu kanısı beliriyor.

Böylelikle metnin doğru olması gerekir.

Bir önerge var, okutuyorum.

Başkanlığa

1632 sayılı Askerî Ceza Kanununda yapılan değişiklikle ilgili 98 S. Sayılı Kanunun Ek 1 nci maddesinin birinci fıkrasında «...ilişkin işleri yapmamaya zorlamak için şiddet veya tehdide başvuranlar...» olarak değiştirilmesini arz ve teklif ederim.

Konya

Mehmet Varışlı

MEHMET VARİŞLİ (Konya) — Sayın Başkan, müsaade ederseniz konuşayım.

BAŞKAN — Bir önerge daha var, okutuyorum.

Sayın Başkanlığa

98 S. Sayıda görüşmekte olduğumuz kanun tasarısının ek madde birin, birinci fıkrasında «Yapmaya» kelimesinin kaldırılmasını, bu se-

bepile maddenin komisyonca geri alınmasını istirham eylerim.

Zonguldak

Ahmet Demir Yüce

BAŞKAN — Sayın Yüce, «veya yapmaya» şeklinde olması lâzım; değil mi?

AHMET DEMİR YÜCE (Zonguldak) — Sayın Başkan, komisyona iadesini istiyorum.

BAŞKAN — Pardon.

MEHMET VARİŞLİ (Konya) — Önergemi izah edeceğim.

İSA H. BİNGÖL (Muş) — Sayın Başkan, Sayın Mehmet Varışlı'nın önergesinin aleyhinde konuşacağım.

BAŞKAN — Buyurunuz Sayın Varışlı.

MEHMET VARİŞLİ (Konya) — Sayın Başkan, muhterem senatörler;

1632 sayılı Askerî Ceza Kanununun bir maddesinin değiştirilmesi ile ilgili tasarının ek 1 nci maddesinde «Birinci askerî yasak bölgeler içinde veya nöbet yerlerinde, karakollarda, kışlalarda, karargâhlarda, askerî kurumlarda, yerleşme veya konaklama amacıyla kullanılan bina veya mahaller içinde; askerlere fiilen taarruzda bulunanlar, sövenler veya hakaret edenler veyahut askerlik görevlerine ilişkin işleri yapmamaya zorlamak için...»

Bize burada dağıtılan metin gayet yerindedir. Yukarıdaki bir paragrafı aradıklarını çıkarmak sureti ile okumak istiyorum. «Birinci askerî yasak bölgeler için...» Cümleyi burada kesip, aşağıya doğru iniyorum; «... askerlere fiilen taarruzda bulunanlar, sövenler veya hakaret edenler veyahut askerlik görevlerine ilişkin işleri yapmamaya zorlamak...»

«Yapmaya» zorlamak olmaz ki, muhterem arkadaşlarım. Zaten, nöbet tutan, karargâhta vazife gören, karakolda vazife gören arkadaş elbetteki bir kanunî nizam içerisinde görevini yapmaya zorlanmaktadır. Cümle görevini yapmaya zorlamak gibi bir tutum içerisine giriyor.

Bu bakımdan, bize dağıtılan metinde ve ek maddede de yazılı olduğu gibi, nöbet yerlerinde, karakollarda, kışlalarda, karargâhlarda askerlere fiilen taarruzda bulunanlar, sövenler veya hakaret edenler veyahut askerlik görevlerine ilişkin işleri yapmamaya zorlamak için şiddet veya tehdide başvuranlar şeklinde olması gayet

makuldür. Bunun kanun tedvin tekniğine de uyacağını zannediyorum.

Saygılar sunarım.

BAŞKAN -- Tesekkür ederim, Sayın Varışlı. Sayın Bingöl, takririn aleyhinde, buyuru-

RUZ.

İSA BİNGÖL (Muş) — Sayın Başkan, değerli senatörler;

Takriri sunan Sayın Varışlı'yı ilk anda haksız bulmanın imkânı yok; fakat maddenin tümünü bölümlerine ayırarak tetkik ettiğimiz takdirde de kendisini haklı bulmamıza da imkân yok.

Dikkatinize arz ederek ifade edeyim. İlâve edilen fıkrada, yani birinci bölümde suçun işleneceği yerler tarif edilmektedir. İkinci bölümde işlenen suçlar tadadedilmektedir ve nihayet son bölümünde de, bunlara hangi maddelere uyularak ceza verileceği izah edilmektedir.

Birinci bölüme hiç bir itirazımız yok, mutabıkız. Son bölümde, mutabıkız; cezalar tespit edilmiştir. İtirazımızı, şüphemizi, tereddüdümüzü celp eden nokta ortadaki kısım.

Bendeniz bölerek ifade ediyorum; «Birinci yasak bölgeler içinde veya nöbet yerlerinde, karakollarda, kışlalarda, karargâhlarda, askerî kurumlarda yerleşme veya konaklama amacıyla kullanılan bina veya mahaller içinde; ...» Burada mutabıkız.

Ancak bundan sonra; «... askerlere fiilen taarruzda bulunanlar...» Bunda da mutabıkız. Suçları sayıyor; «... askerlere fiilen taarruzda bulunanlar...» diyor. İkinci suç «sövenler» dir. Üçüncüsü, «veya hakaret edenler» olup, dördüncüsü, «veyahut...»;

İşte, dikkatimizi çeken nokta bu, zannediyorum. Sayın Varışlı'nın da hataya düştüğü nokta bu, «... askerlik görevlerine ilişkin işleri yapmaya veya yapmamaya» diyor.

Şimdi mühim olan, «... askerlik görevlerine ilişkin işleri yapmaya veya yapmamaya...» Ne? «zorlamak» mühim olan, şiddet ve tehditte bulunmak konusu; ama hangi konu için? «Yapmaya veya yapmamaya» Bunu, yalnız «yapmama» olarak mütalaa etmemiz mümkün değildir. Sivil bir insan gelir, garnizona girecektir, şu işi mutlaka yap diyecektir. Hayır, mümkün değildir, kumandan zinciri vardır, bu mevzu da yalnız kendisine emir veren yetkilidir. Başka hiçbir kimsenin şu vazifeyi yapmaya zorlaması,

tehdit etmesi mümkün değildir. Tadadedilen husus da budur.

Onun için, yalnız «yapmama» bölümünü mütalaa edip, «yapmaya» hususunu buradan çıkar-mamız, durumu nakıs, yarı safhada bırakır. Hizmetini yapmak için de, kimsenin tehdidetmeye, şiddet veya tehdide başvurmaya yetkisi olmadığı, bunun suç olduğunu burada tavzih ediyor. Tehdit veya zorlamayı yalnız askerlik görevini yapma konusunda kullanabilir gibi bir muhalif mana çıkabilir. Millet Meclisi ve Hükümetin teklifinde bulunan «yapmaya» kelimesini bu cümlelerin içinden çıkardığımız takdirde, bir bölümünü mefhumu muhalifi ile kabul ediyoruz demektir. Yani, birisi gelecek askerî vazifesinden dolayı şunu yapmaya zorlayacak ve tehdidedecek. Bu, suç olmayacak. Ama, yalnız «yapmama» bölümü olursa bu, suç olacak. Hayır. Burada nakıs olur, noksan olur ve birisi, kanunda suç olmadığı için, kanunda yazılı sarahat bulunmadığı için, girer kışlaya, tehdideder; efendim, ben vazifesini yapması için tehdidet-tim; vazifesini yapmaması için değildi, diyebilir.

NAZİF ÇAĞATAY (Edirne) — Onun, Ceza Kanununda ayrı bir maddesi var.

BAŞKAN — Sayın Çağatay, karşılıklı görüşmeyelim.

İSA H. BİNGÖL (Devamla) — Sayın Çağatay, benim görüşüm, kanaatim ve inanışım, arz etmek istediğim husus budur. Metni bölerek izaha gayret edişimdeki kastım budur. Takdir, her üyenin kendi şahsî görüş ve kanaatidir.

Saygılar sunar, teşekkür ederim.

BAŞKAN — Tesekkür ederiz Sayın Bingöl. Sayın Kürümoğlu lehinde, buyurun efendim.

ORHAN KÜRÜMOĞLU (Bitlis) — Sayın Başkan, Yüce Senatonun muhterem üyeleri;

Zannederim ki, maddede bir vuzuhsuzluk olduğu için muhtelif yönde fikir beyan etme durumu hâsıl olmuştur.

Vuzuhsuzluk şuradadır : Komutan veyahut maddede sayılan yerlerde görevli kişilerin başı olan kimse, orada görevli olan şahsî görevini yapmaya zorlama hakkına sahiptir. Hattâ, bundan evvel kabul ettiğimiz silâh kullanma yetkisi veren tasarıda zorlamanın silâh kullanmayan kişiyi, yerinde, zamanında silâh kullanmaya mecbur etmenin suç sayılamayacağına dair de bir

hüküm vardı. Bu sebeple, burada zannedirim ki, amir ile yani sayılan yerlerde görevli olan kişinin, asker şahsın amiri ile diğer fertleri birbirinden ayırmak icabeder. Vuzuhsuzluk buradadır.

Maddenin tanzim şeklinden, asker kişiler dışındaki şahısların kastedildiği anlaşılmamaktadır, umumî bir ifade kullanılmıştır. Meselâ; «Birinci askerî yasak bölgeler içinde veya nöbet yerlerinde, karakollarda, kışlalarda, karargâhlarda, askerî kurumlarda, yerleşme veya konaklama amacıyla kullanılan bina veya mahaller içinde askerlere fiilen taarruzda bulunanlar...» Kim? Fiilen taarruzda bulunanlar kim? Asker kişiler mi, yoksa dışarıdan sivil veya hut her hangi görevli olmayan kişiler mi? Bu yüzden maddeye bir vuzuh vermek icabeder.

Şayet Komisyon bu maddeyi yeniden tanzim etmek üzere geriye almayacaksa, takririn lehinde oy kullanılmasını istirham ederim. Zira, ileride, tatbikatta vazifeli olan, amir durumunda bulunan, komutan durumunda bulunan kişilerin görevli sayılan yerlerde, görevli askerî personeli, askerî şahısları görev yapmaya zorlama yetkileri olmayacaktır. Bu ileride çok büyük mahzurlar doğurur, önlenmesi icabeder. Bu sebeple, «yapmaya veya» kelimelerinin metinden çıkarılması icabeder. Aksi takdirde maddenin geri alınarak bir vuzuh verilmesi suretiyle yeniden tedvini icabeder.

Takririn lehinde oy kullanılmasını istirham eder, saygılar sunarım.

BAŞKAN — Teşekkür ederiz sayın Kürüm-öglü.

Sayın Ucuza Komisyon adına..

Sayın Demir Yüce söz istemişlerdi. Sayın Demir Yüce'den sonra sayın Tuna.

NAZIF ÇAĞATAY (İzmir) — Sayın Başkan, bu konuşmalar takrir üzerinde değil mi?

BAŞKAN — Efendim, aslında konuşmalar takrir üzerindeydi, müzakere haline döndü. Takrir üzerinde ise, o zaman zatiâlinize söz vermem. İlk önce takrirlerin muamelesini yapmak mecburiyetindeyim. Biraz müsaade buyurmanızı rica ederim.

ÖMER UCUZAL (Eskişehir) — Sayın Başkan söz istiyorum.

AHMET NUSRET TUNA (Kastamonu) — Komisyonla iade aleyhinde söz istiyorum.

BAŞKAN — Bir dakika. Şimdi, iki tane

önerge var öntümüzde; birisi Komisyona iade, birisi çıkarma isteğini havi. Şimdi, Komisyona iade, aykırı olan değişikliktir. Değişiklik üzerinde müzakere açtık, lehte, aleyhte söz verdik. Şimdi Komisyona söz vereceğim, ondan sonra oylarınıza arz edeceğim. Buyurunuz.

ANAYASA VE ADALET KOMİSYONU SÖZCÜSÜ ÖMER UCUZAL (Eskişehir) — Sayın Başkan, değerli arkadaşlarım;

Bir defa da müsaade ederseniz maddeyi bendeniz okuyacağım.

«Ek Madde 1. — Birinci askerî yasak bölgeler içinde veya nöbet yerlerinde, karakollarda, kışlalarda, karargâhlarda, askerî kurumlarda, yerleşme veya konaklama amacıyla kullanılan bina veya mahaller içinde; askerlere fiilen taarruzda bulunanlar,»

Askere fiilen kim taarruzda bulunur muhterem arkadaşlarım? Askerin dışında üçüncü kişiler.

ORHAN KÜRÜMOĞLU (Bitlis) — Asker de bulunur.

BAŞKAN — Bir dakika efendim, müdahale etmeyelim efendim, olabilir, asker de bulunabilir, amiri olmadan olabilir.

ANAYASA VE ADALET KOMİSYONU SÖZCÜSÜ ÖMER UCUZAL (Devamla) — «Sövenler veya hakaret edenler veyahut askerlik görevine ilişkin işleri yapmaya veya yapmamaya zorlamak için şiddet veya tehdide başvuranlar.» Burada açıkça gösteriliyor ki, askerlik görevini yaptırmakla görevli kişilerin dışında bir kimse geliyor, şiddet ve tehditle..

ORHAN KÜRÜMOĞLU (Bitlis) — İşte vuzuh vermemiz lâzım.

ANAYASA VE ADALET KOMİSYONU SÖZCÜSÜ ÖMER UCUZAL (Devamla) — Şiddet ve tehdit kullanmak suretiyle o yerde görevli olan kimseyi ya görevini yapmaya veya yapmamaya zorlayan kişi..

MEHMET VARIŞLI (Konya) — Görevini yaparsa, haliyle mesele kalmıyor.

BAŞKAN — Müdahale etmeyelim efendim lütfen.

ANAYASA VE ADALET KOMİSYONU SÖZCÜSÜ ÖMER UCUZAL (Devamla) — Şimdi, durup dururken, asker olan bir kişi diğer bir askerî zor ve tehditle şu işi yapacağını veyahut yapması lâzım gelen işi yapmağa veya

yapmaması lâzım gelen işi yapmamağa zorlar. Şimdi, mesele ister asker kişi olsun, ister olmasın zor ve tehdit kullandığı anda suç teşekkül ediyor sevgili arkadaşlarım. Komisyon olarak bir vuzuhsuzluk iddiasını kabul etmiyoruz, madde gayet sarıhtır. Kim zor ve tehdide başvurursa, maddenin getirdiği hükümlerle gerçekten suçlu işlemiş duruma düşer.

Bu bakımdan, sayın arkadaşımızın verdiği önergeye Komisyon olarak iştirak etmiyoruz, önergenin lehinde konuşan arkadaşımızın ileri sürdüğü vuzuhsuzluk iddiasında yerinde değildir.

Saygılar sunarım.

BAŞKAN — Teşekkür ederiz sayın Ucu-
zal.

Efendim, önergenin lehinde ve aleyhinde söz verdim, Komisyona da söz verdim. Anlaşıyor ki, Komisyon ve Hükümet katılmıyor. Katılmadığına böre, şimdi önergeyi dikkatlerinize sunacağım. Ancak, bu önerge kabul edildiği takdirde metinde «yapmaya veya» kelimelerinin kaldırılması gerekir. Önergeyi tekrar okutuyorum.

(Konya Üyesi Mehmet Varışlı'nın önergesi tekrar okundu)

BAŞKAN — Şimdi, önergeye Hükümet katılıyor mu?..

**MİLLİ SAVUNMA BAKANI MEHMET İZ-
MEN** (C. Başkanınca S. Ü.) — Katılmıyoruz.

BAŞKAN — Önergeye Komisyon katılıyor mu efendim?..

**ANAYASA VE ADALET KOMİSYONU
SÖZCÜSÜ ÖMER UCUZAL** (Eskişehir) —
Katılmıyoruz efendim.

BAŞKAN — Önergeyi oylarımıza arz ediyorum, kabul edenler.. Kabul etmeyenler.. Önerge reddedilmiştir efendim.

Şimdi, ikinci önergeyi okutuyorum.

AHMET NUSRET TUNA (Kastamonu) —
Aleyhinde söz istiyorum.

BAŞKAN — İkinci önergenin aleyhindedesiniz..

AHMET DEMİR YÜCE (Zonguldak) —
Sayın Başkan, önergemizi izah için söz istiyorum.

BAŞKAN — Lehinde mi istiyorsunuz?

AHMET DEMİR YÜCE (Zonguldak) —
izah için sayın Başkan.

BAŞKAN — Peki efendim. Önergeyi okutuyorum.

Sayın Başkanlığa

98 sıra sayıda görüşmekte olduğumuz kanun tasarısının Ek Madde 1'in birinci fıkrasında «yapmaya» kelimesinin kaldırılmasını, bu sebeple maddenin Komisyonca geri alınmasını istirham eylerim.

Zonguldak

Ahmet Demir Yüce

BAŞKAN — Sayın Yüce, önergenizi izah için buyurunuz efendim.

H. ENVER IŞIKLAR (Samsun) — Aleyhinde söz istiyorum.

BAŞKAN — Aleyhinde söz istendi. Sayın Tuna aleyhte istedi ve sayın Özgüneş lehte istediler.

Buyurun sayın Yüce.

AHMET DEMİR YÜCE (Zonguldak) —
Sayın Başkan, muhterem arkadaşlar;

Bu maddenin bir vuzuha kavuşturulması lâzımdır. Esasen 98 sayı altında müzakere etmekte olduğumuz 1632 sayılı Askerî Ceza Kanununun bir maddesinin değiştirilmesi ve bu kanuna bazı maddeler eklenmesi hakkındaki kanun tasarısının biraz evvel okunmuş olan gerekçesinde, bazı suçların cezalandırılmasının mümkün olmadığını delilleriyle ifadesinden sonra, bu değişikliğin zarurî olduğu belirtilmiştir.

Şimdi, askerî yargının böyle bir değişikliğe ihtiyaç duymasının nedeni açıkça belirtilmişken, ek 1 nci maddede bir vuzuhun bulunmaması sebebiyle, gene bu yargının bir tıkanıklığa uğratılmasının lüzumsuz olduğunu belirtmek isterim.

Muhterem arkadaşlarım, demin de arz etmiş olduğum veçhile, maksadım meselenin bir vuzuha kavuşturulmasından ibarettir. Burada, «Askerlik görevlerine ilişkin işleri yapmaya veya yapmamaya» şeklindeki beyan, yukarıda askerî mevkiiler tadadedilmemiş olsa idi, doğru telâkki edilebilirdi. Bendenizin de bütün çabası, ya yukarıya bir vuzuh vererek, yapmaya veya yapmamayı bir mantığın içerisine oturtmak ve yahut bunlardan bir tanesini kaldırmak arzudur. Burada vukubulan izah sırasında şunu müşahade ettik ki, bir askerî mahalde, kim tarafından olursa olsun, fiilen taarruzda bulun-

mak kastedilmektedir. Nerede?.. Bir askerî makamda. Sövmek veya hakaret etmek veyahut askerî görevlerine ilişkin işleri yapmamaya zorlamak suç teşkil eder. Yapmaya zorlamak suç olamaz. Ama, sayın Başkânın da demin ifade buyurdıkları gibi, başka bir mahalde bir askerî şahsı vazife ikana icbar ederlerse, askerlik görevlerine ilişkin işleri yapmak diye tasrih etmiş olmasına rağmen, başka bir yerde bir vazife ifası zorlaması içerisinde bulunurlarsa; o zaman doğrudur.

Meselâ, Meclisimizde nöbet tutmakta olan bir erin aslî vazifesi nöbet tutmaktır. Ama o zata, Tevfik Fikret Lisesinde illâ nöbet tutacağını demek, vazifesini yapmamaya zorlamaktır. Çünkü bir askerî makamın dışındadır. Şayet Komisyon, askerî makamlar dışında birtakım askerî şahısların zorlamalara tabi tutulmasını önlemek istiyorsa, her hâlükârda gene bu maddeyi geri alıp, bu maddenin birinci cümlelerini ona göre tanzim etmesi gerekir. Eğer askerî mahallerde bir suç işlenmesi hadisesini illâ tebarüz ettirmek istiyorsa, askerî mahallerde askerlik görevlerine ilişkin işleri yapmak vazifesi esas olduğuna göre, yapmamaya zorlamak suç olur. Bunun yeniden her iki yönü ile Komisyon tarafından kaleme alınmasında fayda umduğum için takririme iltifat buyurulmasını istirham ediyorum. Aksi takdirde bu madde, vazifelerini yapmaya zorlamış olan amirleri yarın fevkâlâde müşkül vaziyete sokar ve suç işlemiş durumlara düşürebilir. Hiç olmazsa yargı organlarını fevkâlâde meşgul eder. Onun için bunun nazarı itibare alınmasını hassaten istirham ediyorum.

Saygılarımla.

BAŞKAN — Teşekkür ederiz Sayın Demir Yüce.

Buyurun Sayın Tuna.

AHMET NUSRET TUNA (Kastamonu) — Şimdi muhterem arkadaşlar, bende oradan sözlerime başlamak istiyorum. Bugün bir kanunu başından alıp, sonuna doğru kendi mantıkî silsilesi içerisinde yapmıyoruz. Bir Türk Ceza Kanunu yapılmış, bir Askerî Ceza Kanunu yapılmış, bir Askerî Ceza Mahkemeleri Usulü Kanunu yapılmış, bir Ceza Muhakemeleri Usulü Kanunu yapılmış. Doğan sosyal ihtiyaçlar neticesi, Anayasada bir tadilat yapmışız ve meriyette olan bu kanunların içerisinde bazı deği-

şiklikler yapmak istiyoruz. Şimdi de Anayasada yaptığımız değişikliğin istikametinde Askerî Ceza Kanununun da bir değişiklik yapıyoruz. Bu itibarla, bu kadar geniş bir işin içerisinde bir sahaya müdahale etmek istediğimiz için, mevzu tamamıyla kavranamıyor. Ben, şimdi müsaa- de ederseniz, bu, hangi ihtiyacı karşılamak üzere yapılmıştır, ona temas edersem herhalde bu değişikliğin yeri anlaşılacaktır.

Muhterem arkadaşlar, bizim mevzuatımızda, yüksek malûmlarınız olduğu veçhile, anamahkemeler sivil mahkemelerdir. Herkes aslolarak sivil mahkemeler önüne gider, hakkını müdafaa eder, işlenmiş bir suçsa onun cezasını sivil mahkeme önünde görür. Fakat bazı zaruretlerle, bîhassa asker kişilerin işlediği suçlar bakımından bir yeni sistem kurmuşuz, sivil mahkemeler şurada faaliyette iken, asker kişilerin işlediği suçlardan dolayı da Askerî Ceza Muhakemeleri usulünü kabul etmiş ve askerî mahkemelerde bunların yargılanmaları esasını getirmişiz. Demek oluyor ki, anakaide, sivil mahkemelerde davalar görülecektir. Fakat bir sahaya münhasır olmak üzere, askerlerin işlediği suçlardan dolayı da askerî mahkemelerde davalar görülecektir.

Şimdi, bu anatasnif üzere işler yürümekte iken, asker olmayan kimselerin askerî mahallerde bazı suç işledikleri görülmüştür. Şu son birkaç yıllık sosyal hayatımızdaki çalkantıları nazarı itibara alırsak, hakikaten asker olmayan kimselerin, askerî mahallerde artık nazarı dikkate celbedecek ağırlıkta suç işledikleri görülmüştür. Bunun için de Anayasanın 138 nci maddesinde değişiklik yapmışız. Ne dedik?.. «Askerî mahkemeler asker kişilerin askerî suçlarına bakar ama, bazı askerî konak yerlerinde, kışlalarında, askerlik bakımından ehemmiyetli olan yerlerde sivil şahıslarda da suç işlemiş olsa, bunlara da askerî mahkemeler bakabilir» demişiz. Yani, Anayasanın 138 nci maddedeki değişiklikle askerî mahkemelerin, bu ihtiyaçlarla biraz daha davalara bakma imkânını ve sahasını genişlettik.

Muhterem arkadaşlar, işte yaptığımız şu değişikliğin Ceza Kanunundaki inikası bu metin halinde huzuruza gelmiştir. Metin gayet doğrudur. Şimdi bunun yanında, gene aslolarak sivil mahkemeler de davayı görecektir. Yalnız, şurada sayılan yerlerde asıl anagaye sivilleri katmaktır. Onların işlemiş olduğu suçlardan

dolayı askerî mahkemelerde davaları görülecektir. Bu suçlar neler?.. Şimdi alttaki maddeleri okursak; 188, 190, 191, 254, 255, 256, 257, 258, 260, 266, 267, 268, 269, 271, 272, ve 273 ncü maddelerden dolayı bu yerlerde suç işleyen olursa bunların davası askerî mahkemelerde görülecektir.

Şimdi arkadaşlarımızın üzerinde durduğu noktalardan bir tanesi şu oluyor: İlişkin işleri yapmamaya zorlamak suç olsun da, yapmaya zorlamak suç olmasın... Şimdi muhterem arkadaşlar, bir mukavemet suçu var, 154 ncü maddede geçiyor. Mukavemet suçu nasıldır? Memurun yapmaya mecbur olduğu işi yapması için zorlamak da suçtur. Bir misal arz edeyim:

Şimdi, meselâ şu saatte her Türkiye Büyük Millet Meclisi Üyesi gelecektir, yahut Cumhuriyet Senatosu üyesi gelecektir, bu müzakerelere iştirak edecektir. Şu müzakerelere gelip iştirak etmesi, burada bulunması, rey ve mütalaada bulunması vazifesidir. Öyle midir, değil midir?.. Gelecektir, bulunacaktır.

Şimdi bir arkadaşımız Kızılaya doğru gidiyor; tabii askerî hiyerarşi bakımından demedim de, «yapma»nın anlaşılması bakımından söylüyorum, 3 arkadaş, tutmuş bu arkadaşımızın koluna girip ve «Hadi bakalım, şimdi Cumhuriyet Senatosu inikat halinde, sen nereye gidiyorsun?» diyorlar ve o 3 kişi bu arkadaşını omuzlayıp alıp buraya getiriyorlar... Bu nedir? Yapmaya mecbur olduğu bir vazifeyi yapmak için getirmek demektir. Şimdi buna cevaz verecek miyiz arkadaşlar?

NAFİZ ÇAĞATAY (İzmir) — Hürriyeti tahdit olur.

AHMET NUSRET TUNA (Devamla) — Hürriyeti tahdit olur. Yapmaya mecbur olduğu bir şeyi zorlamak suçtur.

Dinleyin ki, falan kâğıdı falan memur imzalayacaktır, Kapıda bekliyorlar, sırayla alacak içeriye. Birisi içeri gelmiş ve «İmzayı atacaksın, imzayı atmak senin vazifendir» diyor. Muhterem arkadaşlar bunun münakaşasının yeri de şu mâsum madde değil, bunun münakaşasının yeri 254 ncü maddedir. 254 ncü madde, memura mukavemet suçu içerisinde, memuru icbar etmeyi de suç saymış; yapmaya

mecbur olduğu şeyi yapmamak için zorlamayı da suç saymış... Yeni bunun konuşulmasının yeri bu mâsum madde değil, 254 ncü maddedir.

Şimdi, netice itibarıyla görüşümü hülâsa etmek istiyorum. Bu madde, Anayasada yapılan değişiklik dolayısıyla değişikliğin, Askerî Ceza Kanununa intikalini temin etmek için yapılmıştır. Burada kanunun metninde tadadettiği suçların içinde vazifeyi yapmaya zorlamanın da suç olduğunu Türk Ceza Kanununun 254 ncü maddesi kabul etmiştir. Vazifeyi yapmamaya zorlamak da yine Türk Ceza Kanununun 254 ncü maddesinde suçtur. Bu itibarla, burada metin yazılırken bir vazifeyi yapmaya zorlamak ve yapmamaya zorlamak kaydının konmasında isabet vardır. Metin doğrudur. Değiştirilmesi yanlış bir taktikata sebebiyet verir. Metnin olduğu gibi kabulünü istirham ediyorum. Bu itibarla komisyona iadesi şeklindeki önergenin aleyhindeyim. Reddini istirham ediyorum.

Hürmetler ederim.

BAŞKAN — Teşekkür ederiz Sayın Tuna. Sayın Özgüneş, lehinde buyururuz.

MEHMET ÖZGÜNEŞ (Tabii Üye) — Sayın Başkan, Cumhuriyet Senatosunun sayın üyeleri;

Maksat bakımından Komisyonla bir ihtilâfta olduğumuzu zannetmiyorum. Eğer yanlış anlamıyorsam, Komisyon ve Hükümet şöyle bir metin istiyorlar; Görevli asker kişiler, görev yerlerinde görevlerini yaparken, kendilerine zor ve şiddet kullanarak müdahale edenler, sövömler sayanlar ceza görecekler. Şu halde istenilen nokta bu. Zannediyorum ki, bu noktada Komisyonla ve Hükümetle beraberiz. Ancak, ben bu metnin bunu tam ifade ettiği kanısında değilim. Evvelâ şu bakımdan kanısında değilim:

Önce görev yerleri bir bir sayılmış. Yani, tadadî bir sistem kullanılmış ki, burada sayılanların dışında da asker kişiler görev yapabilirler. Bu görevleri hariç tutmak, sadece burada tadadedilen yerlerde bunları saymak yanlışdır. Bunun dışında müdahale mümkündür. Yani, asker kişi silâhsız olarak da, nöbet görevinin dışında da birtakım görev alabilir. Yardım görevinin dışında da birtakım

görev alabilir. Bu asker kişiye görevini yaparken zaman bakımından müdahale, yani geciktirme de mümkündür. Halbuki geciktirme burada zikredilmemiş. Bir görevi geciktirmek için de müdahalede bulunulabilir. Bu da yapmamaya zorlamaktır. Meselâ, 10 dakika sonra yap, diye bunu zorlayabilir. Bu da suç olmalıdır. Yani zaman bakımında müdahale olabilir.

İkinci, görevini yaparken hedef bakımından müdahale mümkündür. Meselâ, normal olarak bir işi topluluğunun üzerine atış etmek için emir almamış bir askerî atış etmeye zorlamak da mümkündür. Bu, bir askerî o andaki görevi değildir ama, asker tarafından yapılabilecek bir iştir. Binaenaleyh bu zorlamamızın da suç olması lâzımdır. Şu halde müdahaleyi; kanaatimce sadece «Yapma» veya «Yapmama» şeklinde değil, ister askerî şahıslar tarafından olsun, ister sivil şahıslar tarafından olsun, asker kişilere görevi esnasında ve görevi yerinde zor ve şiddet kullanma şeklinde anlamak lâzım.

Arkadaşlarımız, bir asker şahıs diğer bir şahsa görevini yaparken müdahale edemez, fikri de yanlıştır. Ben burada bazı tafslâta girmek istemiyorum ama, aksine birtakım hareketler, dıştan asker kişilerin tahrik edilmeleri, ideolojik birtakım tahrikler asker kişiyi diğer bir asker kişinin vazifesini yapmamaya zorlayabilir veya aksi istikâmette yapmaya zorlayabilir. Şu halde, ister asker kişi olsun, ister sivil kişi olsun, üçüncü şahısların, yani emir ve kumanda yetkisi olmayan üçüncü şahısların, bir asker kişiye görev yerinde, görev esnasında, görevine zor ve şiddet kullanarak müdahale etmesi suçtur. Bu şekilde ifade edilirse zannediyorum ki herhangi bir aksaklığa meydan vermez.

Saygılarımla.

BAŞKAN — Teşekkür ederiz Sayın Özgüneş.

Takrir üzerindeki müzakereler son bulmuştur. Takrir tekrar okutuyorum.

(Zonguldak üyesi Ahmet Demir Yüce'nin önergesi tekrar okundu)

BAŞKAN — Efendim, Sayın Ahmet Demir Yüce'nin önergesini...

SEDAT ÇUMRALI (Konya) — Müsaade edermisiniz Sayın Başkan?..

BAŞKAN — Efendim, buyurunuz.

SEDAT ÇUMRALI (Konya) — Evet. Oya koyandan önce bir soru var. Daha ziyade Hükümet bunu anlatırsa memnun olurum.

BAŞKAN — Buyurunuz Sayın Çumralı.

SEDAT ÇUMRALI (Konya) — Burada bir vazife bahis konusudur. Lâlettayın bir işi yapma veya yapmama değil, vazifeyi yapmaya zorlamak suç teşkil ediyor. Tasarı Hükümetçe hazırlanmıştır, Hükümet bir misal versin ve maddenin ne surette tabrik edileceğini de bize bildirsin, biz de rahatlıkla oyu verelim.

AHMET DEMİR YÜCE (Zonguldak) — Sayın Başkan, bir dakika müsaade eder misiniz?

BAŞKAN — Nedir Sayın Demir Yüce!

AHMET DEMİR YÜCE (Zonguldak) — Sayın Başkan, takririmiz acele olarak yazılmış olmasıyla bir noksanlığı vardır. Maddenin yeniden tanzim edilmek üzere Komisyona iadesi, şeklinde tavzihe kavuşturulmasını istiham ediyorum. Zabıtlara da geçmesi için söylüyorum.

BAŞKAN — Efendim, takrir üzerinde takrir sahibi bir değişiklik yapıyor. Diyor ki, «Yeniden tanzim olunmak üzere Komisyon tarafından geri alınсын.»

Şimdi Komisyon maddeyi geri alıyor mu efendim?

ANAYASA VE ADALET KOMİSYONU SÖZCÜSÜ ÖMER UÇUZAL (Eskişehir) — Sayın Başkan, daha evvelki mâruzatımız ve takririn aleyhinde konuşan arkadaşlarımız ileri sürdükleri sebepler muvaceshinde takririn istikâmetinde maddeyi Komisyon olarak geri almıyoruz efendim.

BAŞKAN — Maddeyi geri almıyorsunuz. Peki efendim.

ANAYASA VE ADALET KOMİSYONU SÖZCÜSÜ ÖMER UÇUZAL (Devamla) — Yalnız, sayın arkadaşlarımızın bir sorusu var, Müsaade ederseniz cevap vereyim.

Şimdi, maddede mekân tadadedilmiş. Bununla beraber, suç sayılan hareketler de tadadedilmiş ve bu arada görev, yani bir askerî görevin yapılması da şart koşulmuş. Görev sırasında yapılan bu fiillerin suç teşkil ettiği sayılmış. Şimdi, (A) bölgesinde kötü maksatlı düşüncelerin bir tahribat yapması gerekiyorsa, (A) bölgesinde görevli bulunan askerî şah-

hısları (B) bölgesinde görev yapmaya zorlamak o kötü niyetlerini temin etmek maksadına matuftur. Bu hareket gayet tabii kanunen suç olacaktır efendim.

SEDAT ÇUMRALI (Konya) — Ya siviller?..

BAŞKAN — Efendim karşılıklı konuşmayın efendim.

ANAYASA VE ADALET KOMİSYONU SÖZCÜSÜ ÖMER UCUZAL (Devamla) — O zorlayan sivil de olabilir, zorlayan, kötü niyetli kişilere iştirak eden asker kişi de olabilir efendim. (A. P. sıralarından anlaşılmayan karşılıklı konuşmalar)

BAŞKAN — Lütfen efendim, müdahale etmeyelim efendim. Müzakere son bulmuştur, oylama esnasındayız.

ORHAN KÜRÜMOĞLU (Bitlis) — Bir soru sorabilir miyim?

BAŞKAN — Buyurun Sayın Kürümoğlu.

ORHAN KÜRÜMOĞLU (Bitlis) — Sayın Başkan, sayılan mahallerde görevli, vazife üzerinde bulunan bir askerî şahsa, üstü ve komutanı durumunda bulunan bir şahıs tarafından bir emrin verilmesi, buna mukabil ona riayet etmemesi neticesi ona karşı zor kullanmasını aynı maddelere tabi tutarak, aynı şekilde cezalandırmak, adalet hissine uygun mudur değil midir? Hiç olmazsa bu hükmü yumuşatmaları lâzımgelir, o bakımdan istirham ediyorum.

BAŞKAN — Efendim, bu soru olmadı ki..

ORHAN KÜRÜMOĞLU (Bitlis) — Soru soruyorum efendim. Aynı hükümlere tabi tutulur mu tutulmaz mı? Çünkü maddeleri sıralanmış; şu şu maddelere göre cezalandırılır, denmiş. Vazifeli komutan da aynı maddelere göre cezalandırılacak demektir.

BAŞKAN — Muhterem arkadaşlarım, buradaki kasıtlı, maksatlı, kötü niyetli verilen emir, yaptırılmak istenen iş, göreve müdahale meselesidir. Böyle olduğu takdirde suç teşkil edecektir. Yoksa bir hiyerarşi içerisinde, bir kademe içerisinde, bir üst ast münasebetleri içerisinde verilen normal emirler, normal vazifeler değildir bu. O bakımdan bunu böyle kabul etmek mecburiyetindeyiz.

Buyrun Sayın Millî Savunma Bakanı.

MİLLÎ SAVUNMA BAKANİ MEHMET İZMEN (Cumhurbaşkanınca S. Ü.) — Sayın Baş-

kan, izin verirseniz Sayın Çumralı'nın sualine cevap arz edeyim.

Efendim, evvelâ meseleyi münakağa ederek vuzuha getirmek niyeti ile müdahale eden arkadaşlarıma teşekkür ederim. Bizim görüşümüze göre de madde sariftir. Anayasa bir ihtiyaç üzerine tadile uğramıştır, Anayasanın muvazakat maddeleri, Anayasa tadili istikametinde muayyen müddet zarfında bu hükümlerin kanunlaşmasını emretmiştir. Malûmâliniz buna uyarak getirilmiş bir kanundur.

Mesele şudur; maddenin metninde Türk Ceza Kanununun 188, 189 ve 190 ncı maddelerine atıf yapılmaktadır. Oralarda zaten adli mahkemelere taslûk eden suçların vasıfları sayılmıştır. Şimdi burada, kanunda tadadedilen mahallere yetkisi olmayan kişilerin müdahale suretiyle orada sayılan kişi, askerî şahıs kanunen yapmaya mecbur olduğu işi, vazife gereği yapmaya mecbur olduğu işi müdahale yolu ile yapmaya zorlamanın ve müdahale yolu ile yapmama zorlanmanın askerî suç olarak cezalandırılması maksadına matuftur. Yoksa unsurlar, Türk Ceza Kanununun 188, 189 ncü maddelerinde zaten musarraktır. Bizim maksadımız, beliren ihtiyacı askerî mahkemelerde, askerî Ceza Kanunlarıyla cezalandırmayı hedef tutmaktır. Bu itibarla önergeye katılmıyoruz efendim.

Ayrıca da, beyefendinin sorduğu suale cevap arz edeyim. Meselâ, sayılan mahallerde bir silah kullanma, ateş açma durumu hasıl olabilir veya başka bir vazifenin görülmesi mecburiyeti hasıl olabilir. Her vazifenin nihai şekilde görülmesi için birtakım şartlar, birtakım kanunların, mevzuatın koyduğu hususlar tekevvün etmiş midir, etmemiş midir? Bunlara bakıp, herhangi bir yetkisi olmayan kimse-nin gelip, yetki sahasına yetkisiz olarak müdahalesi suretiyle şartlarını yerine getirmeden vazifeyi yapmaya da zorlaması da mümkündür. Bunları istihdaf ettiği için vazih olduğu kanaatindeyiz, katılmıyoruz efendim.

BAŞKAN — Katılmıyorsunuz. Efendim mesele vuzuha çıkmıştır.

Şimdi, önergenin dikkate alınıp alınmamasını sizlere arz edeceğim. Önergenin dikkate alınmasını kabul edenler.. Kabul etmeyenler.. Önerge reddedilmiştir.

Maddeyi okutup oylarınıza arz edeceğim.
(Ek madde 1. tekrar okundu)

BAŞKAN — Efendim, maddeyi oylarınıza arz ediyorum. Kabul edenler... Etmeyenler... Kabul edilmiştir.

Ek madde 2. — Devletin Askerî Kuvvetlerini alenen tahkir ve tezyif edenler T. C. K. nunun 159 ncu maddesi gereğince cezalandırılırlar.

Bu maddedeki suçun basın yoluyla işlenmesi halinde ceza arttırılarak verilir.

BAŞKAN — Madde üzerinde söz isteyen sayın üye?.. Yok.. Maddeyi oylarınıza arz ediyorum. Kabul edenler... Etmeyenler... Kabul edilmiştir.

2 nci maddeyi ek maddeleriyle birlikte oylarınıza arz ediyorum. Kabul edenler... Kabul etmeyenler... Kabul edilmiştir.

Madde 3. — Bu kanun yayımı tarihinde yürürlüğe girer.

BAŞKAN — Maddeyi oylarınıza arz ediyorum. Kabul edenler... Etmeyenler... Kabul edilmiştir.

Madde 4. — Bu kanunu Bakanlar Kurulu yürütür.

BAŞKAN — Maddeyi oylarınıza arz ediyorum.

rum. Kabul edenler... Etmeyenler... Kabul edilmiştir.

Tasarının tümünü oylarınıza arz ediyorum.
ORAL KARAOSMANOĞLU (Manisa) — Bir sorum var efendim.

BAŞKAN — Buyurunuz efendim.
ORAL KARAOSMANOĞLU (Manisa) — Birinci madde ile ilgili olarak.

BAŞKAN — Efendim şimdi sual sorabilir misiniz; ama tümünü ilgilendiren sual olmalı. Şimdi tekrar sualle birinci maddeye dönersek madde müzakeresi haline gelir.

ANAYASA VE ADALET KOMİSYONU SÖZCÜSÜ ÖMER UCUZAL (Eskişehir) — Efendim kendilerine özel surette arz ederim.

ORAL KARAOSMANOĞLU (Manisa) — Sarfınazar ediyorum efendim.

BAŞKAN — Sayın sözcü teşekkür ederiz, özel surette arz edersiniz.

Efendim kanun tasarısının tümü üzerinde söz isteyen sayın üye?.. Yok.

Kanun tasarısının tümünü oylarınıza arz ediyorum. Kabul edenler... Etmeyenler... Kabul edilmiştir.

Hayırh, uğurlu olsun efendim.
Gündemimize devam ediyoruz. Gündemimizde Cumhuriyet Senatosu araştırmaları var.

IV - BAŞKANLIK DİVANININ GENEL KURULA SUNUŞLARI

1. — *Cumhuriyet Senatosu Kars Üyesi Sırrı Atalay'ın, son beş yıl içinde açılan ve kullanılan kredilerin ekonomik ve sosyal kalkınmadaki katkısı ve etkilerine dair Senato araştırması isteyen önergesi (10/12)*

BAŞKAN — Sayın Sırrı Atalay?.. Kendileri rahatsız olduklarına göre gelecek birleşime bırakıyoruz.

2. — *Cumhuriyet Senatosu Kars Üyesi Sırrı Atalay'ın, bölgeler arasında artan farklılık ve bölgesel plana gitme zorunluğunu olup olmadığı hususlarında Senato araştırması isteyen önergesi (10/13)*

BAŞKAN — Sayın Sırrı Atalay?.. Yoklar.

Gelecek birleşime bırakıyoruz.

3. — *Cumhuriyet Senatosu Malatya Üyesi Hamdi Özer'in, Demokratik Cumhuriyet düzenini yok etmek amacıyla güdenlerin adalete teslimi hususunda Senato Araştırması isteyen önergesi (10/15)*

BAŞKAN — Sayın Hamdi Özer?.. Yoklar. Gelecek birleşime bırakıyoruz.

4. — *Cumhuriyet Senatosu Kayseri Üyesi Hüsnü Dilekçilgil'in, Ankara İmar Limited Şirketine dair Senato Araştırması isteyen önergesi (10/2)*

BAŞKAN — Sayın Hüsnü Dilekçilgil?.. Yoklar.

Gelecek birleşime bırakıyoruz.

V - GÖRÜŞÜLEN İŞLER (Devam)

2. — Cumhuriyet Senatosu Manisa Üyesi Orhan Süersan'ın, Dilekçe Karma Komisyonu Genel Kurulunun 12 . 11 . 1969 tarihli ve 71 sayılı Haftalık Karar Cetvelindeki 5894 sayılı Kararının Genel Kurulda görüşülmesine dair önergesi ve Dilekçe Karma Komisyonu raporları (Cumhuriyet Senatosu 4/81 - 4/22) (S. Sayısı : 1574'e ek)

BAŞKAN — Dilekçe Karma Komisyonu raporunun müzakeresine başlayabilmemiz için Komisyon Başkanı?.. Yok. Komisyon Sözcüsü?.. Yoklar. Bu bakımdan müzakeresini yapamıyoruz.

3. — Kırklareli eski Milletvekili M. Orhan Türkan'ın, Dilekçe Karma Komisyonu Genel

Kurulunun 12 . 7 . 1972 tarihli ve 38 sayılı Haftalık Karar Cetvelindeki 2942 sayılı Kararının Genel Kurulda görüşülmesine dair önergesi ve Dilekçe Karma Komisyonu raporları (Cumhuriyet Senatosu; 4/80 - 4/23) (S. Sayısı : 1575'e ek)

BAŞKAN — Dilekçe Karma Komisyonu Başkan ve Sözcüsü bulunmadıklarına göre müzakeresini yapamıyoruz.

Böylece gündemimizi tamamlamış oluyoruz. 30 Mayıs 1972 Salı günü saat 15,00'te toplanmak üzere Birleşimi kapatıyorum efendim.

Kapanma saati : 16,20

Cumhuriyet Senatosu

GÜNDEMİ

61 NCI BİRLEŞİM

25 . 5 . 1972 Perşembe

Saat : 15,00

I

A - BAŞKANLIK DİVANININ GENEL KURULA SUNUŞLARI

1. — Dilekçe Karma, Bütçe ve Plan, Millî Savunma ve Bayındırlık, Ulaştırma ve İmar - İskân komisyonlarında açık bulunan birer bağımsız üyeliğe seçim.

B - İKİNCİ DEFA OYA KONULACAK İŞLER

II

SORULAR VE GENEL GÖRÜŞME

III

ÖNCELİKLE GÖRÜŞÜLMESİ KARARLAŞTIRILAN İŞLER

IV

A - HAKLARINDA İVEDİLİK KARARI VERİLEN İŞLER

B - TÜZÜK GEREĞİNCE BİR DEFA GÖRÜŞÜLECEK İŞLER

1. — Cumhuriyet Senatosu Kars Üyesi Sırrı Atalay'ın, son beş yıl içinde açılan ve kullanılan kredilerin ekonomik ve sosyal kalkınma daki katkı ve etkilerine dair Senato araştırması isteyen önergesi (10/42)

2. — Cumhuriyet Senatosu Kars Üyesi Sırrı Atalay'ın, bölgeler arasında artan farklılık ve bölgesel plana gitme zorunluğu olup olmadığı hususlarında Senato araştırması isteyen önergesi (10/43)

3. — Cumhuriyet Senatosu Malatya Üyesi Hamdi Özer'in, Demokratik Cumhuriyet dü-

zenini yok etmek amacını güdenlerin adalete teslimi hususunda Senato araştırması isteyen önergesi (10/45)

4. — Cumhuriyet Senatosu Kayseri Üyesi Hüsnü Dikeçliğil'in, Ankara İmar Limited Şirketine dair Senato araştırması isteyen önergesi (10/2)

5. — Cumhuriyet Senatosu Manisa Üyesi Orhan Süersan'ın, Dilekçe Karma Komisyonu Genel Kurulunun 12 . 11 . 1969 tarihli ve 71 sayılı Haftalık Karar Cetvelindeki 5894 sayılı Kararın Genel Kurulda görüşülmesine dair önergesi ve Dilekçe Karma Komisyonu raporları (Cumhuriyet Senatosu 4/81-4/22) (S. Sayısı : 1574'e ek) (Dağıtma tarihi : 16 . 5 . 1972) (M. Savunma Bakanlığı ile ilgili)

6. — Kırklareli eski Milletvekili M. Orhan Türkkan'ın, Dilekçe Karma Komisyonu Genel Kurulunun 12 . 7 . 1967 tarihli ve 38 sayılı Haftalık Karar Cetvelindeki 2942 sayılı Kararının Genel Kurulda görüşülmesine dair önergesi ve Dilekçe Karma Komisyonu raporları (Cumhuriyet Senatosu; 4/80-4/23) (S. Sayısı : 1575'e ek) (Dağıtma tarihi : 16 . 5 . 1972) (Millî Savunma Bakanlığı ile ilgili)

V

İKİ DEFA GÖRÜŞÜLECEK İŞLER

A - İKİNCİ GÖRÜŞMESİ YAPILACAK İŞLER

B - BİRİNCİ GÖRÜŞMESİ YAPILACAK İŞLER

1632 Sayılı Askerî Ceza Kanununun bir maddesinin değiştirilmesi ve bu kanuna bazı maddeler eklenmesi hakkında kanun tasarısının Millet Meclisince kabul olunan metni ve Cumhuriyet Senatosu Millî Savunma ve Anayasa ve Adalet komisyonları raporları (Millet Meclisi : 1/588, Cumhuriyet Senatosu : 1/78)

(Not : M. Meclisi S. Sayısı : 515)

*Millet Meclisi
Genel Sekreterliği
Kanunlar Müdürlüğü
Sayı : 5030*

8 . 5 . 1972

CUMHURİYET SENATOSU BAŞKANLIĞINA

Millet Meclisinin 5 . 5 . 1972 tarihli 84 ncu Birleşiminde ivedilik ve öncelikle görüşülerek işari oyla kabul edilen, 1632 sayılı Askerî Ceza Kanununun bir maddesinin değiştirilmesi ve bu kanuna bazı maddeler eklenmesi hakkında kanun tasarısı, dosyası ile birlikte sunulmuştur.

Saygılarımla.

*Sabit Osman Avcı
Millet Meclisi Başkanı*

Not : Bu tasarı 12 . 1 . 1972 tarihinde Başkanlıkça İlk Komisyona havale edilmiş ve Genel Kurulun 5 . 5 . 1972 tarihli 84 ncu Birleşiminde ivedilik ve öncelikle görüşülerek kabul edilmiştir. (Millet Meclisi S. Sayısı : 515)

*T. C.
Başbakanlık
Kanunlar ve Kararlar
Tetkik Dairesi Başkanlığı
Sayı : 71 - 1362/175*

8 . 1 . 1972

MİLLET MECLİSİ BAŞKANLIĞINA

Millî Savunma Bakanlığınca hazırlanan ve Türkiye Büyük Millet Meclisine arzı Bakanlar Kurulunca 7 . 1 . 1972 tarihinde kararlaştırılan «22 Mayıs 1930 tarih ve 1632 sayılı Askerî Ceza Kanununun bir maddesinin değiştirilmesi ve bu kanuna bazı maddeler eklenmesi hakkında kanun tasarısı» ile gerekçesi ilişik olarak sunulmuştur.

Gereğinin yapılmasına saygıyla arz ederim.

*Prof. Dr. Nihat Erim
Başbakan*

1632 sayılı Askerî Ceza Kanununun bir maddesinin değiştirilmesi ve bu kanuna bazı maddeler eklenmesi hakkındaki kanun tasarısı

MADDE GEREKÇELERİ

Kısa genel açıklama :

Askerî Ceza Kanununun yeniden düzenlenmesi yapılmış ve öntasarı Yüksek Askerî Şûrânın tasvibinden geçirilmiş ise de; ancak kod kanunu niteliğindeki öntasarının kanunlaşmasının uzun bir zaman alacağı düşünülerek, beliren âcil ihtiyaçlara cevap vermek üzere işbu kanun tasarısı hazırlanmıştır.

Askerî Ceza Kanunu Madde 95. —

Bu maddenin yürürlükte bulunan şekli, günümüzün sosyal yaşantısında belirgin hale gelmiş birtakım sosyal ve politik gelişmeler nedeniyle, Türk Silâh Kuvvetlerinin kanunlarla belli edilmiş yetkiler çerçevesinde yürütmekte olduğu hizmet ve faaliyetlerini gereği gibi himaye edemez bir duruma gelmiş, bu suretle yetkili askerî şahısların hizmetlerini olumlu bir şekilde yerine getirmeye matuf gayret ve çalışmalarını, Silâh Kuvvetler dışındaki sivil kişiler veya bu kişiler tarafından ancak önceden belli edilmiş amaçlar için kurmuş oldukları cemiyet veya benzeri teşekkülleri amaçlarından saptırmak suretiyle bu örgütleri ve davranışlarını Silâh Kuvvetler hizmetleri aleyhine etkileme çabaları gösterilmiştir. Bu nedenle;

1. Maddenin birinci fıkrasında yazılı fiilleri, sivil kişiler de işledikleri takdirde askerî suç sayılarak askerî mahkemelerde yargılanacakları,

2. Birinci fıkrada belirtilen toplantılara bilerek katılanlar ile yazılı beyanat ve şikâyetlere imza koyanların da ayrıca cezalandırılacakları,

3. Bazı kişilerin hizmet esnasında görev ve sıfatı icabı muttali olduğu bazı askerî komular hakkında beyanat verdiği veya yazı yazdığı cereyan eden muamelelerden anlaşılmuştur. Bunları önlemek ve bu fiilleri sivil kişilerin de işlemesi halinde askerî mahkemelerde yargılanacakları,

4. Askerî hizmetin ifasında, astlık - üstlük ilişkileri ile âmir veya komutanlara karşı güven hissi önemli bir yer tutmaktadır. Bu ilişkileri zedelemeye ve bu kişilere karşı güven hissini yok etmeye matuf olarak eleman tahkir ve tezyif edici fiil ve harekette bulunanların da askerî mahkemelerde yargılanacakları,

5. Bu maddede yani yukarıdaki fıkralarda yazılı suçların basın yolu ile işlenmesi halinde ceza artırılarak verileceği,

6. Maddenin 3 ve 4 nci fıkralarındaki suçlar hakkında soruşturma icrasının Milli Savunma Bakanının iznine tabi olacağı,

Öngörülmüş ve yukarıdaki amaçla madde yeniden düzenlenmiştir.

Ek madde 1. — 1488 sayılı Kanunun 138 nci maddesinin ikinci fıkrasına bir cümle ilâve edilmek suretiyle yapılan Anayasa değişikliğine bağlantılı olarak, asker olmayan kişilerin, kanunla gösterilen görevlerini ifa ettikleri sırada veya kanunda gösterilen görevlerini ifa sırasında bu kişilere karşı işleyecekleri suçlardan dolayı özel bir tecrime tabi tutulmaları hususu öngörülmüştür.

Anayasanın 138 nci maddesinin ikinci fıkrasının değişmemiş eski hükmü ile bu gibi fiillerin özel bir tecrim esasını kapsamamış olmasından, 353 sayılı Kanunun 11 nci maddesinin (B) bendi hükmü delâletiyle askerî disiplin yönünden askerî menfaatleri himaye amacıyla bu gibi eylemleri askerî mahkemelerde yargılamaya matuf hüküm, Anayasa Mahkemesinin 16 Mart 1965 günü ve esas: 964/50, karar 965/14 sayılı Kararı ile 353 sayılı Askerî Mahkemeler Kuruluşu ve Yargılama Usulü Kanununun 11 nci maddesinin (B) bendini iptal etmiş olmasından uygulama olanağı kalmamıştır.

1488 sayılı Kanunda yeni bir ilkeye bağlanan Anayasanın 138 nci maddesi ikinci fıkrası hükmü paralelinde;

Ek madde 1 de, asker kişilerin mahal göstermek suretiyle bu yerlerde kendilerine karşı işlenecek fiilin taarruz, sövme ve hakaret ile veyahut askerlik görevlerine ilişkin işleri yapmaya veya yapmamaya zorlamak için şiddet ve tehdide başvuran sivil kişilerin Türk Ceza Kanununun 188, 189, 190, 191, 254, 255, 256, 257, 258, 260, 266, 267, 268, 269, 270, 271, 272, ve 273 nü maddeleri uyarınca askerî mahkemelere tecrimleri öngörülmüştür.

Maddenin ikinci fıkrasında ise, asker kişilerin bu fıkrada belirtilmiş görev türlerini ifası sırasında yukardaki fıkrada yazılı suçları işleyenlerin de aynı kanun maddeleri gereğince cezalandırılacaklarını saptamış bulunmaktadır.

Ek madde 2. — Son zamanlarda gerek askerî görevlerin ifası sırasında ve gerekse askerî mahallerde Silâhlı Kuvvetlerin alenen tahkir ve tezyif edildiği görülmüş ve bu kişilerin Türk Ceza Kanununun 159 nü maddesi gereğince ve askerî mahkemelerde yargılanmaları konusunda hüküm getirilmesi zorunlu görülmüştür. Ayrıca bu suçun basın yolu ile işlenmesi halinde cezanın artırılarak verileceği öngörülmüştür.

Madde 3. — Bu kanun yayımı tarihinde yürürlüğe girer.

Madde 4. — Bu kanunu Bakanlar Kurulu yürütür.

Şeklinden ibarettir.

Millî Savunma Komisyonu raporu

Cumhuriyet Senatosu
Millî Savunma Komisyonu
Esas No. : 1/78
Karar No. : 5

11 . 5 . 1972

YÜKSEK BAŞKANLIĞA

Millet Meclisinin 5 . 5 . 1972 tarihli 84 nü Birleşiminde ivedilik ve öncelikle görüşülerek işarı oyla kabul edilen, 1632 sayılı Askerî Ceza Kanununun bir maddesinin değiştirilmesi ve bu kanuna bazı maddeler eklenmesi hakkında kanun tasarısı, Komisyonumuzun 11 . 5 . 1972 tarihli Birleşiminde Hükümet temsilcilerinin de iştirakleriyle tetkik ve müzakere edildi.

Tasarı gerekçesinde tafsilen izah edilen hususlarla beraber Hükümet temsilcilerinin aydınlatıcı beyanları üzerine; Komisyonumuz, tasarının asıl gayesini vuzuha kavuşturmak için aşağıdaki hususları da raporunda yazılmasını uygun bulmuştur.

Şöyle ki : Bilindiği üzere 1632 sayılı Askerî Ceza Kanununun yürürlükte bulunan 95 nü maddesi salâhiyetli olmayan kişilerin askerî muamelât - teşkilât - tetkikat - tesisat hakkında müzakere için asker toplayanları bu kanunlara ilişkin beyanat ve şikâyette bulunmaları ve bu suçlara iştirak edenleri suçlandırmakta idi.

Ancak, maddenin yürürlükte bulunan bu şekli ile günümüzün sosyal yaşantısına ve belirgin hale gelmiş bulunan sosyal ve politik gelişmelere cevap veremez hale gelmiş aynı zamanda Silâhlı Kuvvetlerin hizmet ve faaliyetlerini himaye edemez olmuştur.

Bilhassa Silâhlı Kuvvetler dışındaki sivil kişilerin önceden bilinen amaçlar için kurdukları cemiyetler bilâhara amaçlarından saptırılarak Silâhlı Kuvvetler hizmetleri aleyhine etkili eylemlere ve çabalara girişmişlerdir. Son günlerde bu halin yaygınlaştığı görülmüştür.

Bu nedenle madde ilk üç fıkrası ile muhafaza edilmekle beraber bunun dışında muamelât - teşkilât - harekât - tesisat ve tertibat hakkında gösteri yapanları, aleyhe imza toplayanları astlık üstlük münasebetlerini zedeleyici telkin ve harekette bulunmaları madde kapsamına almış bulunmaktadır. Ve bilhassa bu suçların basın yoluyla işlenmesi ve kamu oyunu yarıltma ihtimali bulunması halinde cezanın artırılması öngörülmüştür.

Ayrıca, askerlere yasak bölge içinde - nöbet yerlerinde - karakol kışla ve karargâhlarda fiili taarruzda bulunanlar, hakaret edenler veya hizmeti yapmaya veya yapmamaya zorlayanların eylemleri askerî suç olarak Ek - 1 nci madde ile nitelendirilmiş bu gibi suçluların askerî yargı organlarında muhakemelerinin yapılması veya suçlandırılmaları öngörülmüştür.

Yine Ek - 2 nci madde ile Türk Ceza Kanununun 159 ncu maddesi uyarınca Devletin askerî kuvvetlerini alenen tahkir ve tezyif edenlerin fiillerinin dahi askerî suç olarak kabulü ve askerî yargı organlarında yargılanmaları prensibolarak benimsenmiş bulunmaktadır.

1488 sayılı Kanunla değişen Anayasanın 138 nci maddesi sivil kişilerin askerî suçlarının askerî mahkemelerde görülmesini öngörmekte bulunduğundan askerî hizmetin korunması nedeniyle tasarı bu espri içerisinde hazırlanmış olduğu kanaatine varılmıştır.

Bu nedenle; Komisyonumuz, Millet Meclisi Genel Kurulunca kabul edilen metnin aynen kabulüne,

Cumhuriyet Senatosu komisyonları raporları ile birlikte tasarı gerekçesinin de basılmasına,

Öncelik ve ivedilikle görüşülmek temennisiyle Anayasa ve Adalet Komisyonuna tevdi buyurulmak üzere Yüksek Başkanlığa sunulmasına karar verilmiştir.

Başkan Nevşehir İ. Ş. Atasagun	Sözcü Burdur F. Kınaytürk	Samsun E. Işıklar	Konya O. N. Canpolat
Aydın H. Goral	İzmir O. Kor	Cumhurbaşkanınca S. Ü. F. Korutürk	Tabii Üye F. Özdelek
	İçel T. Özdoğay	Mardin A. Saraçoğlu	

Anayasa ve Adalet Komisyonu raporu

Cumhuriyet Senatosu
Anayasa ve Adalet Komisyonu
Esas No. : 1/78
Karar No. : 11

17 . 5 . 1972

YÜKSEK BAŞKANLIĞA

Millet Meclisinin 5 Mayıs 1972 tarihli 84 ncü Birleşiminde ivedilik ve öncelikle görüşülerek işaret oyla kabul edilen, 1632 sayılı Askerî Ceza Kanununun bir maddesinin değiştirilmesi ve bu kanuna bazı maddeler eklenmesi hakkındaki kanun tasarısı Millet Meclisi Başkanlığının 8 Mayıs 1972 tarihli ve 5030 sayılı yazıları ile Cumhuriyet Senatosu Başkanlığına gönderilmekle Komisyonumuzun 17 Mayıs 1972 tarihli Birleşiminde Millî Savunma Bakanlığı temsilcileri de hazır buldukları halde tetkik ve müzakere olundu.

I - Tasarı, ülkemizin içinde bulunduğu ortam ve koşulların gerektirdiği ivedi bir tedbir olmak üzere Askerî Ceza Kanununun 95 nci maddesinin değiştirilmesini ve bu kanuna iki yeni madde eklenmesini öngörmektedir.

Tasarının gerekçesinde de ifade olunduğu üzere, ülkemizin içinde bulunduğu ortam ve koşullar sonucunda Devletimizin bütünlüğünün, milletimizin beraberliğinin ve Cumhuriyetimizin teminatı ve koruyucusu olan Türk Silâhlı Kuvvetlerinin bu görevini ifa zorunluluğu sonucu bazı sorunlar ve hatta eylemlî teşebbüsler ile karşılaşarak kendisine kanunla verilen hizmet ve faaliyetleri yeterli ölçüde yerine getiremediği gerçeğini gözeterek Yüksek Askerî Şûra, Askerî Ceza Kanununda gerekli değişikliklerin yapılmasını zorunlu mütalâa etmiştir.

Ancak, Askerî Ceza Kanununun tümünü ele alarak yürütülen çalışmaların zamanla mukayet bulunması nedeni ile bu geniş düzenlemenin yanısıra, - ivedi - mahiyet taşıyan konularda ivedi tedbirlerin alınabilmesi için işbu tasarı yolunun tercih edildiği açıklanmaktadır.

Ülkemizin içinde bulunduğu ortam ve koşulları gözeten Komisyonumuz, yukarda açıklanan görüşlere katılarak tasarıyı benimsemiştir.

II - Millet Meclisi metninin, 1, 2, 3 ve 4 ncü maddeleri Komisyonumuzca da aynen kabul edilmiştir.

Komisyonumuzca da aynen kabul edilen metnin 2 nci maddesi içinde yer alıp Askerî Ceza Kanununa eklenmesi derpiş olunan Ek 2 nci madde, madde metnine açıklık kazandırmak üzere Komisyonumuzca tartışılmış ve Millî Savunma Bakanlığı temsilcileri Yargıtayın içtihatları gözetilerek bu maddenin getirildiğini ifade etmişlerdir.

Açıklamalara göre, Yargıtay, Türk Ceza Kanununun 159 ncü maddesinin uygulanabilmesi için müteaviz eylemin veya sözün yahut yazının Silâhlı Kuvvetlerin tümünü hedef almış olmasını aramakta ve ordunun belli bir kısmı yahut belli bir ünitesine yahut belli bir kademesine karşı girişilmiş tecavüzler cezalandırılmamaktadır. Eklenen bu madde ile müteaviz eylemler ordunun hangi kısmına, hangi ünitesine ve hangi derecesine karşı irtikâbedilirse edilsin askerî suç sayılıp askerî mahkemelerin yetki kapsamında mütalaa olunarak bu boşluğun doldurulması öngörülmektedir. Millî Savunma Bakanlığı temsilcilerinin yaptıkları bu açıklamanın böylece Komisyon raporunda ifade edilmesi uygulama yönünden yararlı mütalaa edilmiştir.

III - Tasarının, Anayasamızda son yapılan değişiklik uyarınca 6 ay içinde çıkartılması gereken kanunlar arasında bulunması nedeni ile Genel Kurulda öncelik ve ivedilikle görüşülmesi hususunda istemde bulunulması da karar altına alınmıştır.

Genel Kurulun tasviplerine arz olunmak üzere Yüksek Başkanlığa saygı ile sunulur.

Başkan Samsun <i>R. Rendeci</i>	Sözeü Eskişehir <i>Ö. Ucuzal</i>	Kâtip Ankara T. Cebe	Ağrı S. Türkmen
		Toplantıda bulunamadı	Toplantıda bulunamadı
Ankara <i>T. Kapanlı</i>	Artvin F. Alpaslan Toplantıda bulunamadı	Bursa <i>Ş. Kayalar</i>	Hatay <i>M. Deliveli</i>
İstanbul <i>E. Özden</i>	Mardin <i>A. Bayar</i>	Rize <i>O. M. Agun</i>	Sakarya <i>M. Tiğli</i>
Tokat <i>Z. Betil</i>	Cumhurbaşkanınca S. Ü. H. Aydın Toplantıda bulunamadı	Tabii Üye M. Ataklı Toplantıda bulunamadı	

Millet Meclisinin kabul ettiği metin

1632 sayılı Askerî Ceza Kanununun bir maddesinin değiştirilmesi ve bu kanuna bazı maddeler eklenmesi hakkında kanun tasarısı

MADDE 1. — 1632 sayılı Askerî Ceza Kanununun 95 nci maddesi aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir :

Madde 95. — 1. Hakkı ve görevi olmadığı halde askerî muamelât, teşkilât, harekât, tesisat veya tertibata müteallik işler hakkında :

- a) Müzakere veya istişare için asker kişileri toplayan,
- b) Birlikte beyanat veya şikâyette bulunmak üzere imza toplayan,
- c) Birlikte beyanat veya şikâyette bulunan,
- d) Her ne suretle olursa olsun gösteri veya tezahüratta bulunan,

Kim olursa olsun altı aydan üç seneye kadar hapsolünür.

2. (a) fıkrasında yazılı toplantıya bilerek katılanlar ile (b) fıkrasında yazılı beyanat ve şikâyetlere imza koyanlar altı aya kadar hapsolünür.

3. Kendisine özel bir mezuniyet verilmediği halde, görevi ve sıfatı icabı muttali olduğu askerî muamelât, teşkilât, harekât, tesisat veya tertibata müteallik işler hakkında beyanat veren, yazı yazan veya sair surette açıklamada bulunanlar her kim olursa olsun, fiili daha ağır bir cezayı gerektirmediği takdirde altı aydan üç seneye kadar hapsolünür.

4. Astlık - üstlük münasebetlerini zedelemeye, âmir veya komutanlara karşı güven hissini yok etmeye matuf olarak

Millî Savunma Komisyonunun kabul ettiği metin

1632 sayılı Askerî Ceza Kanununun bir maddesinin değiştirilmesi ve bu kanuna bazı maddeler eklenmesi hakkında kanun tasarısı

MADDE 1. — Millet Meclisinin kabul ettiği 1 nci madde aynen kabul edilmiştir.

Anayasa ve Adalet Komisyonunun kabul ettiği metin

1632 sayılı Askerî Ceza Kanununun bir maddesinin değiştirilmesi ve bu kanuna bazı maddeler eklenmesi hakkında kanun tasarısı

MADDE 1. — Millet Meclisi metninin 1 nci maddesi aynen kabul edilmiştir.

Madde 95. — Millet Meclisi metninin 95 nci maddesi aynen kabul edilmiştir.

Millet Meclisinin kabul ettiği metin

alenen tahkir veya tezyif edici fiil ve harekette bulunanlar altı aydan üç seneye kadar hapsedilir.

5. Bu maddede yazılı suçların basın yoluyla işlenmesi halinde ceza artırılarak verilir.

6. Bu maddenin 3 ve 4 ncü fıkralarında yazılı suçlar hakkındaki soruşturma icrası Milli Savunma Bakanının iznine tabidir.

MADDE 2. — 1632 sayılı Askerî Ceza Kanununa aşağıdaki maddeler eklenmiştir :

EK MADDE 1. — Birinci askerî yasak bölgeler içinde veya nöbet yerlerinde, karakollarda, kışlalarda, karargâhlarda, askerî kurumlarda, yerleşme veya konaklama amacıyla kullanılan bina veya mahaller içinde; askerlere fiilen taarruzda bulunanlar, sövenler veya hakaret edenler veyahut askerlik görevlerine ilişkin işleri yapmamaya zorlamak için şiddet veya tehdide başvuranlar Türk Ceza Kanununun bu fiillere ilişkin 188, 190, 191, 254, 255, 256, 257, 258, 260, 266, 267, 268, 269, 271, 272 ve 273 ncü maddeleri uyarınca cezalandırılırlar.

Nöbetçi, devriye, karakol, inzibat, askerî trafik, kolluk veya kurtarma ve yardım görevi yapan askerlere karşı bu görevleri yaptıkları sırada yukarıdaki fıkrada yazılı suçları işleyenler aynı kanun maddeleri ile cezalandırılırlar.

Umumi emniyet ve asayiş korumaya ilişkin önleyici ve adli zabıta görevlerini ifa ettikleri sırada jandarma subay,

Milli Savunma Komisyonunun kabul ettiği metin

MADDE 2. — Millet Meclisinin kabul ettiği 2 nci madde aynen kabul edilmiştir.

EK MADDE 1. — Millet Meclisinin kabul ettiği 1 nci ek madde aynen kabul edilmiştir.

Anayasa ve Adalet Komisyonunun kabul ettiği metin

MADDE 2. — Millet Meclisi metninin 2 nci maddesi aynen kabul edilmiştir.

EK MADDE 1. — Millet Meclisi metninin ek 1 nci maddesi aynen kabul edilmiştir.

Millet Meclisinin kabul ettiği metin

astsubay, erbaş ve erlerine karşı işlenen suçlarda yukardaki fıkralar hükümleri uygulanmaz.

EK MADDE 2. — Devletin Askerî Kuvvetlerini alenen tahkir ve tezyif edenler T. C. K. nunun 159 ncu maddesi gereğince cezalandırılırlar.

Bu maddedeki suçun basın yoluyla işlenmesi halinde ceza arttırılarak verilir.

MADDE 3. — Bu kanun yayımı tarihinde yürürlüğe girer.

MADDE 4. — Bu kanunu Bakanlar Kurulu yürütür.

Millî Savunma Komisyonunun kabul ettiği metin

EK MADDE 2. — Millet Meclisinin kabul ettiği 2 nci ek madde aynen kabul edilmiştir.

MADDE 3. — Millet Meclisinin kabul ettiği 3 ncü madde aynen kabul edilmiştir.

MADDE 4. — Millet Meclisinin kabul ettiği 4 ncü madde aynen kabul edilmiştir.

Anayasa ve Adalet Komisyonunun kabul ettiği metin

EK MADDE 2. — Millet Meclisi metninin ek 2 nci maddesi aynen kabul edilmiştir.

MADDE 3. — Millet Meclisi metninin 3 ncü maddesi aynen kabul edilmiştir.

MADDE 4. — Millet Meclisi metninin 4 ncü maddesi aynen kabul edilmiştir.